

Voorwoord

Als je een vreemde taal leert of gebruikt, heb je woordenboeken nodig, maar moet je ook snel informatie kunnen vinden over de grammatica. Deze Van Dale Grammatica Duits geeft je een compleet overzicht.

Door de presentatie in duidelijke tabellen is deze grammatica overzichtelijk, handig en begrijpelijk. De onderwerpen worden behandeld op verschillende taalniveaus, zodat je de grammatica kunt bestuderen op het niveau dat bij je past.

Dit zijn de kenmerken van de Van Dale Grammatica Duits:

- Goed te gebruiken als studieboek ter ondersteuning van taalcursussen, maar ook heel geschikt voor zelfstudie.
- Het is een praktische gids waarin de Duitse grammatica helder en stapsgewijs wordt uitgelegd.
- Elk grammaticaal onderwerp wordt geïntroduceerd met een overzichtspagina.
- De regels worden uitgelegd per niveau op basis van het zogenaamde Europees Referentiekader (ERK). De hoofdstukken volgen een duidelijke opbouw van het basisniveau A1 tot B2 als hoogste niveau.
- Elk niveau heeft een eigen kleur, waardoor het opzoeken heel makkelijk is.
- De grammaticaregels zijn in duidelijke taal geschreven. De uitleg van de regels en de voorbeeldzinnen zijn aangepast aan het ERK-niveau. De voorbeeldzinnen vormen een heldere illustratie bij de grammaticale regels en laten duidelijk zien hoe deze moeten worden toegepast.
- Een volledig overzicht van alle regels van een onderwerp vind je op het hoogste ERK-niveau. Soms ontbreekt er een niveau. Dit betekent dat het onderwerp op dat niveau niet aan bod komt. Alle regels zijn dan al op een lager niveau behandeld of worden pas behandeld op een hoger niveau.

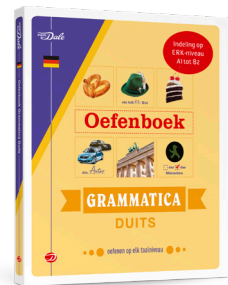
In de verklarende woordenlijst achterin vind je uitleg over grammaticale termen, met de vertaling in de vreemde taal.

De auteur

Oefenen maar!

Grammatica kun je het beste leren door er veel mee te oefenen. Speciaal op verzoek van docenten maakten we daarom het *Van Dale Oefenboek grammatica Duits*. De oefeningen sluiten aan bij de theorie in dit boek. Aan het eind van elk hoofdstukje zie je welke oefeningen je kunt gaan doen op jouw ERK-niveau. De antwoorden van de oefeningen vind je op www.vandale.nl/oefenboeken.

 Oefening 6-9, pag. 26-28

Richtlijnen van het Europees Referentiekader

Deze Van Dale Grammatica Duits is gebaseerd op de richtlijnen van het Common European Framework of Reference (in de Nederlandse vertaling het 'Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen', Nederlandse Taalunie, 2008), kortweg ERK genoemd.

Het Europees Referentiekader (ERK) definieert taalvaardigheid aan de hand van een indeling in niveaus. Het is ontwikkeld door de Raad van Europa en is door de EU geaccepteerd als instrument voor het beschrijven én meten van taalvaardigheid voor de moderne Europese talen.

ERK is een transparant en functioneel systeem, dat steeds meer gebruikt wordt in het onderwijs. De beschrijvingen van de taalniveaus zijn te vinden in de tabel op de volgende bladzijde. Ze geven voor elk niveau aan in welk soort situaties je je kunt redden, en aan welke eisen je moet voldoen op het vlak van taalbeheersing. De taalvaardigheden zijn uitgesplitst in: spreken en gesprekken voeren, lees-, schrijf- en luistervaardigheid. Binnen elke vaardigheid kent het ERK zes niveaus: A1, A2, B1, B2, C1 en C2, waarbij A staat voor basisgebruiker, B voor onafhankelijke gebruiker en C voor vaardige gebruiker.

Beschrijving van de taalniveaus van A1 tot C1

Begrijpen		Spreeken		Schrijven	
Luisteren	Lezen	Productie	Interactie		
Ik kan vertrouwde woorden en basiszinnen begrijpen die mezelf, mijn familie en directe concrete omgeving betreffen, wanneer de mensen langzaam en duidelijk spreken.	Ik kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen, bijvoorbeeld in mededelingen, op posters en in catalogi.	Ik kan eenvoudige uitdrukkingen en zinnen gebruiken om mijn woonomgeving en de mensen die ik ken, te beschrijven.	Ik kan deelnemen aan een eenvoudig gesprek, wanneer de gesprekspartner bereid is om zaken in een langzamer spreekt tempo te herhalen of opnieuw te formuleren en mij helpt bij het formuleren van wat ik probeer te zeggen. Ik kan eenvoudige vragen stellen en beantwoorden die een directe behoefte of zeer vertrouwde onderwerpen betreffen.	Ik kan een korte, eenvoudige ansichtkaart schrijven, bijvoorbeeld voor het zenden van vakantiegroeten. Ik kan op formulieren persoonlijke details invullen, bijvoorbeeld mijn naam, nationaliteit en adres noteren op een hotelinschrijvingsformulier.	A1
Ik kan zinnen en de meest frequente woorden begrijpen die betrekking hebben op gebieden die van direct persoonlijk belang zijn (bijvoorbeeld basisinformatie over mezelf en mijn familie, winkelen, plaatselijke omgeving, werk). Ik kan de belangrijkste punten in korte, duidelijke eenvoudige boodschappen en aankondigingen volgen.	Ik kan zeer korte eenvoudige teksten lezen. Ik kan specifieke voorspelbare informatie vinden in eenvoudige, alledaagse teksten zoals advertenties, folders, menu's en dienstregelingen en ik kan korte, eenvoudige, persoonlijke brieven begrijpen.	Ik kan een reeks uitdrukkingen en zinnen gebruiken om in eenvoudige beoordelingen mijn familie en andere mensen, leefomstandigheden, mijn opleiding en mijn huidige of meest recente baan te beschrijven.	Ik kan communiceren over eenvoudige en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling van informatie over vertrouwde onderwerpen en activiteiten betreffen. Ik kan zeer korte sociale gesprekken aan, alhoewel ik gewoonlijk niet voldoende begrip om het gesprek zelfstandig gaande te houden.	Ik kan korte, eenvoudige notities en boodschappen opschrijven. Ik kan een zeer eenvoudige persoonlijke brief schrijven, bijvoorbeeld om iemand voor iets te bedanken.	A2
Ik kan de hoofdpunten begrijpen wanneer in duidelijk uitgesproken standaarddialect wordt gesproken over vertrouwde zaken die ik regelmatig tegenkom op mijn werk, school, vrije tijd enz. Ik kan de hoofdpunten van veel radio- of tv-programma's over actuele zaken of over onderwerpen van persoonlijk of beroepsmatig belang begrijpen, wanneer er betrekkelijk langzaam en duidelijk gesproken wordt.	Ik kan teksten begrijpen die hoofdzakelijk bestaan uit hoogfrequente, alledaagse taal. Ik kan de beschrijving van gebeurtenissen, gevoelens en wensen in persoonlijke brieven begrijpen.	Ik kan uitingen op een simpele manier aan elkaar verbinden, zodat ik ervaringen en gebeurtenissen, mijn dromen, verwachtingen en ambities kan beschrijven. Ik kan in het kort redenen en verklaringen geven voor mijn meningen en plannen. Ik kan een verhaal vertellen, of de plot van een boek of film weergeven en mijn reacties beschrijven.	Ik kan de meeste situaties aan die zich kunnen voordoen tijdens een reis in een gebied waar de betreffende taal wordt gesproken. Ik kan onvoorbereid deelnemen aan een gesprek over onderwerpen die vertrouwd zijn, of mijn persoonlijke belangstelling hebben op die betrekking hebben op het dagelijks leven (bijvoorbeeld familie, hobby's, werk, reizen en actuele gebeurtenissen).	Ik kan eenvoudige samenhangende tekst schrijven over onderwerpen die vertrouwd of van persoonlijk belang zijn. Ik kan persoonlijke brieven schrijven waarin ik mijn ervaringen en indrukken beschrijf.	B1
Ik kan een langer betoog en lezingen begrijpen en zelfs complexe redeneringen volgen, wanneer het onderwerp redelijk vertrouwd is. Ik kan de meeste nieuws- en actualiteitenprogramma's op de tv begrijpen. Ik kan het grootste deel van films in standaarddialect begrijpen.	Ik kan artikelen en verslagen lezen die betrekking hebben op eigentijdse problemen, waarbij de schrijvers een bepaalde houding of standpunt innemen. Ik kan eigentijds literair proza begrijpen.	Ik kan duidelijke, gedetailleerde beschrijvingen presenteren over een breed scala van onderwerpen die betrekking hebben op mijn interessegebied. Ik kan een standpunt over een actueel onderwerp verklaren en de voordelen en nadelen van diverse opties uiteenzetten.	Ik kan zodanig deelnemen aan een vloeiend en spontaan gesprek, dat normale uitwisseling met moedertaalsprekers redelijk mogelijk is. Ik kan binnen een vertrouwde context actief deelnemen aan een discussie en hierin mijn standpunten uitleggen en ondersteunen.	Ik kan een duidelijke, gedetailleerde tekst schrijven over een breed scala van onderwerpen die betrekking hebben op mijn interesses. Ik kan een opstel of verslag schrijven, informatie doorgeven of redenen aanvoeren ter ondersteuning vóór of tégen een specifiek standpunt. Ik kan brieven schrijven waarin ik het persoonlijk belang van gebeurtenissen en ervaringen aangeef.	B2
Ik kan een langer betoog begrijpen, zelfs wanneer dit niet duidelijk gestructureerd is en wanneer relaties slechts impliciet zijn en niet expliciet worden aangegeven. Ik kan zonder al te veel inspanning tv-programma's en films begrijpen.	Ik kan lange en complexe feitelijke en literaire teksten begrijpen, en het gebruik van verschillende stijlen waarderen. Ik kan gespecialiseerde artikelen en lange technische instructies begrijpen, zelfs wanneer deze geen betrekking hebben op mijn terrein.	Ik kan duidelijke, gedetailleerde beschrijvingen geven over complexe onderwerpen en daarbij sub-thema's integreren, specifieke standpunten ontwikkelen en het geheel afronden met een passende conclusie.	Ik kan mezelf vloeiend en spontaan uitdrukken zonder merkbaar naar uitdrukkingen te hoeven zoeken. Ik kan de taal flexibel en effectief gebruiken voor sociale en professionele doeleinden. Ik kan ideeën en meningen met precisie formuleren en mijn bijdrage vaardig aan die van andere sprekers relateren.	Ik kan me in duidelijke, goed gestructureerde tekst uitdrukken en daarbij redelijk uitgebreid standpunten uiteenzetten. Ik kan in een brief, een opstel of een verslag schrijven over complexe onderwerpen en daarbij de voor mij belangrijke punten benadrukken. Ik kan schrijven in een stijl die is aangepast aan de lezer die ik in gedachten heb.	C1

Inhoud

Voorwoord		5
Richtlijnen van het Europees Referentiekader		6
Beschrijving van de taalniveaus van A1 tot C1		7
Naamval		13
Lidwoord		14
Bepaald lidwoord	A1	15
Bepaald lidwoord	A2	16
Bepaald lidwoord	B1	18
Onbepaald lidwoord	A1	21
Onbepaald lidwoord	A2	22
Onbepaald lidwoord	B1	23
Zelfstandig naamwoord		24
Zelfstandig naamwoord - geslacht, getal	A1	25
Zelfstandig naamwoord - geslacht, getal, naamval	A2	27
Zelfstandig naamwoord - geslacht	B1	29
Zelfstandig naamwoord - getal	B1	31
Lijsten bij meervoudstypes		34
Zelfstandig naamwoord - naamval	B1	36
Zelfstandig naamwoord - n-verbuiging	B1	38
Zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord	B1	40
Zelfstandig naamwoord - verkleinwoord	A2	41
Zelfstandig naamwoord - verkleinwoord	B1	42
Bijvoeglijk naamwoord		43
Bijvoeglijk naamwoord	A1	44
Bijvoeglijk naamwoord	A2	45
Bijvoeglijk naamwoord	B1	47
Bijvoeglijk naamwoord	B2	49
Trappen van vergelijking	A2	52
Trappen van vergelijking	B1	53
Telwoord		55
Hoofdtelwoord	A1	55
Hoofdtelwoord	A2	56
Rangtelwoord	A2	58
Overige telwoorden	A2	59
Overige telwoorden	B2	60
Voornaamwoord		62
Persoonlijk voornaamwoord	A1	63
Persoonlijk voornaamwoord	A2	65
Persoonlijk voornaamwoord	B1	66
Wederkerend voornaamwoord	A2	68
Wederkerend voornaamwoord	B1	69
Bezittelijk voornaamwoord	A1	70
Bezittelijk voornaamwoord	A2	71
Bezittelijk voornaamwoord	B1	73
Aanwijzend voornaamwoord	A1	75
Aanwijzend voornaamwoord	A2	76
Aanwijzend voornaamwoord	B1	77
Aanwijzend voornaamwoord	B2	79

Vragend voornaamwoord	A1	81
Vragend voornaamwoord	A2	82
Vragend voornaamwoord	B1	83
Onbepaald voornaamwoord	A1	85
Onbepaald voornaamwoord	A2	86
Onbepaald voornaamwoord	B1	88
Betrekkelijk voornaamwoord	A2	92
Betrekkelijk voornaamwoord	B1	93
Voorzetsel		95
Voorzetsel	A1	96
Voorzetsels met de 4e naamval	A2	97
Voorzetsels met de 3e naamval	A2	98
Voorzetsels met de 3e of 4e naamval	A2	99
Voorzetsels met de 2e naamval	B1	100
Voorzetsels met de 2e naamval	B2	101
Verschillend gebruik voorzetsels	B1	102
Voegwoord		104
Voegwoord	A1	105
Voegwoord	A2	106
Voegwoord	B1	107
Bijwoord		109
Bijwoord	A1	110
Bijwoord	B1	111
Werkwoord		113
Werkwoord - functie		114
Werkwoord - tijd		115
Werkwoord - wijze		117
Hulpwerkwoorden haben, sein en werden		118
Vervoegingstabel		119
Präsens haben en sein	A1	121
Präsens en Präteritum haben, sein en werden	A2	122
Präsens en Präteritum haben, sein en werden	B1	123
Modaal werkwoord		124
Vervoegingstabel		125
Präsens modaal werkwoord	A1	127
Präsens en Präteritum modaal werkwoord	A2	128
Präsens en Präteritum modaal werkwoord	B1	130
Regelmatig, onregelmatig en gemengd werkwoord		132
Vervoegingstabel		133
Präsens regelmatig werkwoord	A1	135
Präsens onregelmatig werkwoord	A1	136
Präteritum regelmatig werkwoord	B1	137
Präteritum onregelmatig werkwoord	B1	138
Präsens en Präteritum gemengd werkwoord	B1	139
Voltooid tijd		140
Perfekt	A2	141
Plusquamperfekt	B1	142

Toekomende tijd		143
Futur I	B1	144
Futur II	B2	145
Aanvoegende wijs		146
Konjunktiv I	B2	147
Konjunktiv II	B1	148
Konjunktiv II	B2	149
Gebiedende wijs		152
Gebiedende wijs	A1	153
Gebiedende wijs	A2	155
Onbepaalde wijs, tegenwoordig deelwoord en voltooid deelwoord		157
Onbepaalde wijs	A1	158
Onbepaalde wijs	B1	159
Voltooid deelwoord	A2	161
Tegenwoordig en voltooid deelwoord	B1	163
Scheidbaar en onscheidbaar werkwoord		166
Scheidbaar en onscheidbaar werkwoord	A2	167
Scheidbaar en onscheidbaar werkwoord	B1	168
Wederkerend werkwoord		169
Wederkerend werkwoord	A2	170
Wederkerend werkwoord	B1	171
Overgankelijk en onovergankelijk werkwoord	B2	172
Lijdende vorm		173
Lijdende vorm	B2	174
Lijst onregelmatige werkwoorden		176
Onregelmatig en regelmatig werkwoord met verschillende betekenis		179
Zinsbouw		180
Zinsdeel		181
Gezegde	B2	182
Onderwerp	B2	183
Voorwerp	B2	184
Bijwoordelijke bepaling	B2	186
Freier Dativ	B2	187
Bijvoeglijke bepalingen binnen zinsdelen	B2	188
Hoofdzin en bijzin		189
Woordvolgorde in de zin		191
Ontkenning		192
Bijlage: lijst met grammaticale begrippen		193

Naamval

Naamval *Kasus*

In het Duits kan de vorm van bijvoorbeeld lidwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en voornaamwoorden veranderen afhankelijk van de functie in de zin of van een voorzetsel.

- > **Der** Ball ist rund.
- > Ich sehe **den** Ball.
- > Sie spielt **mit dem** Ball.

Het Duits heeft vier naamvallen (met elk een bepaalde functie in de zin).

1e naamval *Nominativ*

De 1e naamval (**Nominativ**) wordt gebruikt voor het onderwerp van de zin.

- > **Der Mann** kann nicht kommen.
- > **Die Frau** geht nach Hause.

2e naamval *Genitiv*

De 2e naamval (**Genitiv**) drukt een bezit uit (van ...).

- > Ich suche das Buch **des Mannes**.

3e naamval *Dativ*

De 3e naamval (**Dativ**) wordt gebruikt voor het meewerkend voorwerp van de zin.

- > Hast du **dem Mann** das Geld gegeben?

4e naamval *Akkusativ*

De 4e naamval (**Akkusativ**) wordt gebruikt voor het lijdend voorwerp van de zin.

- > Er sieht **den Mann**.

Voorzetsel *Präposition*

Voorzetsels hebben invloed op de naamval van een woord of woordgroep waar ze vóór staan.

- > Das Kind spielt **mit dem** Ball.

Er zijn voorzetsels waarna altijd een 4e, 3e of 2e naamval volgt.

- > Du schaffst das auch **ohne meinen Beistand**.
- > Er steht **bei seinem** Auto.
- > Der Dom liegt **diesseits des Rheins**.

Volgorde

De 1e en 4e naamval zijn het belangrijkste. De 3e en met name de 2e naamval worden minder vaak gebruikt. Daarom wijkt de volgorde van de naamvallen in de schema's in dit boek af.

1e naamval
4e naamval
3e naamval
2e naamval

Nominativ
Akkusativ
Dativ
Genitiv

Zelfstandig naamwoord - naamval

enkelvoud
1e naamval
4e naamval
3e naamval
2e naamval

mannelijk
der Mann
den Mann
dem Mann
des Mannes

onzijdig
das Kind
das Kind
dem Kind
des Kindes

vrouwelijk
die Frau
die Frau
der Frau
der Frau

meervoud
1e naamval
4e naamval
3e naamval
2e naamval

mannelijk
die Männer
die Männer
den Männern
der Männer

onzijdig
die Kinder
die Kinder
den Kindern
der Kinder

vrouwelijk
die Frauen
die Frauen
den Frauen
der Frauen

mannelijk en onzijdig

- Mannelijke en onzijdige zelfstandige naamwoorden krijgen in de 2e naamval enkelvoud de uitgang **-s**.
  - > der Laptop des Lehrers
  - > die Reifen des Autos
- Mannelijke en onzijdige zelfstandige naamwoorden die eindigen op **-s, -ß, -sch, -st, -z, -x** krijgen in de 2e naamval enkelvoud de uitgang **-es**.
  - > die Kopie des Reisepasses
  - > die Flosse des Fisches
  - > der Rand des Glases
- Mannelijke en onzijdige zelfstandige naamwoorden die uit één lettergreep bestaan, krijgen in de 2e naamval enkelvoud meestal de uitgang **-es**.
  - > das Fahrrad des Kindes
  - > das Auto des Mannes
- In bepaalde vaste uitdrukkingen kunnen mannelijke en onzijdige zelfstandige naamwoorden in de 3e naamval enkelvoud de uitgang **-e** krijgen.
  - > im Jahre 2011
  - > im Grunde genommen
  - > zu Hause sein
  - > nach Hause gehen

vrouwelijk

- Vrouwelijke zelfstandige naamwoorden blijven in het enkelvoud onveranderd.
  - > die Tasche der Frau

meervoud

- Achter de meervoudsuitgang van zelfstandige naamwoorden komt bij de 3e naamval meervoud de uitgang **-(e)n**, behalve als het meervoud op **-s** of al op **-(e)n** eindigt.
  - > Ich habe eine Digitalkamera mit vielen Pixeln gekauft.
  - > Er hat sein ganzes Leben in den Vereinigten Staaten gewohnt.
  - > In den Kinos werden häufig amerikanische Filme gezeigt.

verbuiging van eigennamen

- Namen van mannelijke en vrouwelijke personen krijgen in de 2e naamval de uitgang **-s**.
  - > Peters Frau, Sofias Eltern, Rembrandts Gemälde
- Na namen van personen op **-s, -ß** en **-x** komt in de 2e naamval in plaats van **-s** een apostrof.
  - > Thomas' Vater, Max' Fahrrad

9. Bij eigennamen in vreemde talen of als vóór de eigennaam een lidwoord en een bijvoeglijk naamwoord staan, kan de eigennaam onverbogen blijven. Bij persoonsnamen is dit altijd het geval.
- > die Höhe **des** Mount Everest(**s**)
  - > der Wiederaufbau **des** zerstörten Dresden(**s**)
  - > die Gemälde **des** Rembrandt
10. Vóór een eigennaam kan een bijstelling staan. In dat geval wordt alleen de eigennaam verbogen (en niet de bijstelling).
- > der Geburtstag **König** Ludwigs
  - > zur Zeit **Kaiser** Wilhelms II. (des Zweiten)
  - > das Auto **Onkel** Martins
11. Als er vóór de bijstelling een lidwoord of voornaamwoord staat, blijft de eigennaam onverbogen. De bijstelling wordt wel verbogen.
- > der Geburtstag **des** Königs Ludwig
  - > das Auto **meines** Onkels Martin
  - > die Gemälde **des** Malers Rembrandt
12. Geografische namen zonder lidwoord krijgen de uitgang **-s**.
- > Deutschlands beste Restaurants
  - > die Geschichte Berlins
13. Bij geografische namen zonder lidwoord wordt vaak **von** gebruikt.
- > die besten Restaurants **von** Deutschland
  - > die Geschichte **von** Berlin

naamval

14. De naamval van het zelfstandig naamwoord is afhankelijk van de functie in de zin of van een voorzetsel.
- > **Der Mann** wird auf mich warten.
  - > Der Torwart hat **den Ball** ins eigene Netz geschossen.
  - > Wir haben **der Nachbarin** geholfen.
  - > Die Stadt liegt im Norden **des Landes**.
  - > Die Polizei hat **mit den beiden Zeugen** gesprochen.

Zelfstandig naamwoord - verkleinwoord

das Haus	verkleinwoord
die Rose	das Häuschen
der Faden	das Röschen
	das Fädchen

vorm

1. Verkleinwoorden worden afgeleid van zelfstandige naamwoorden. Ze krijgen de uitgang -chen en zijn onzijdig.	> der Turm	> das Tür mchen
	> die Insel	> das Insel chen
	> das Haus	> das Häu schen
2. Zelfstandige naamwoorden met een a, u of o in de stam krijgen meestal een umlaut.	> der Zahn	> das Zä hnchen
	> die Wurst	> das Wü rstchen
	> das Wort	> das Wö rtchen
3. Als een zelfstandig naamwoord eindigt op een -e , valt deze -e weg.	> die Rose	> das Rö schen
	> die Fahne	> das Fä hnchen
4. Als een zelfstandig naamwoord eindigt op -en , valt dit -en weg.	> der Faden	> das Fä dchen
	> der Haken	> das Hä kchen

gebruik

5. In het Duits worden verkleinwoorden veel minder vaak gebruikt dan in het Nederlands.	> Das Kind isst ein Eis .

Trappen van vergelijking

	vergotende trap	overtreffende trap
schnell	schneller	schnellst
schön	schöner	schönst

vorm

		vergr. tr.	overtr. tr.
1.	Bijvoeglijke naamwoorden krijgen in de vergrotende trap -er en in de overtreffende trap -st .	> schnell > schön	> schneller > schöner > schnellst > schönst
2.	Veel eenlettergrepige woorden krijgen naast de uitgang -er en -st nog een umlaut.	> warm > arm > dumm > stark > schwach > scharf > jung > lang	> wärmer > ärmer > dümmer > stärker > schwächer > schärfer > jünger > länger > wärmst > ärmst > dümmst > stärkst > schwächst > schärfst > jüngst > längst
3.	Eenlettergrepige woorden op -d, -t, -s, -z, -sch, -ß of -x krijgen -est in plaats van -st in de overtreffende trap.	> mild > nett > heiß > hart > alt > kalt > kurz	> milder > netter > heißer > härter > älter > kälter > kürzer > mildest > nettest > heißest > härtest > ältest > kältest > kürzest

onregelmatige vormen

4.	Een paar bijvoeglijke naamwoorden hebben onregelmatige vormen.	> groß > gut > viel	> größer > besser > mehr	> größt > best > meist
----	--	---------------------------	--------------------------------	------------------------------

verbuiging

5.	Als bijvoeglijke naamwoorden in de vergrotende of overtreffende trap vóór een zelfstandig naamwoord staan, krijgen ze dezelfde uitgangen als gewone bijvoeglijke naamwoorden.	> Ich habe eine ältere Schwester. > Karl ist der beste Sänger.
6.	Bijvoeglijke naamwoorden in de overtreffende trap kunnen als bijwoord bij een werkwoord worden gebruikt. In dat geval komt er vóór het bijvoeglijk naamwoord am te staan en krijgt het de uitgang -en .	> Er singt am schönsten . > Sie ist am besten gekleidet.

gebruik

7.	De trappen van vergelijking worden gebruikt om twee of meer zaken met elkaar te vergelijken.	> Ich finde dieses Kleid schöner . > Das ist der kürzeste Weg nach Hause.
----	--	--

 Oefening 1-3, pag. 72-73

Trappen van vergelijking

	vergotende trap	overtreffende trap
schnell	schneller	schnellst
schön	schöner	schönst

vorm

		vergr. tr.	overtr. tr.
1.	Bijvoeglijke naamwoorden krijgen in de vergrotende trap -er en in de overtreffende trap -st .	> schnell > schön	> schneller > schöner > schnellst > schönst
2.	Veel eenlettergrepige woorden krijgen naast de uitgang -er en -st nog een umlaut.	> warm > arm > dumm > stark > schwach > scharf > jung > lang > klug	> wärmer > ärmer > dümmer > stärker > schwächer > schärfer > jünger > länger > klüger > wärmst > ärmst > dümmst > stärkst > schwächst > schärfst > jüngst > längst > klügst
3.	Eenlettergrepige woorden en woorden die eindigen op een beklemtoonde lettergreep op -d , -t , -s , -z , -sch , -ß of -x krijgen -est in plaats van -st in de overtreffende trap.	> mild > nett > heiß > hart > alt > kalt > kurz > interessant > seriös > charmant	> milder > netter > heißer > härter > älter > kälter > kürzer > interessanter > seriöser > charmanter > mildest > nettest > heißest > härtest > ältest > kältest > kürzest > interessantest > seriöseest > charmantest
4.	Als de laatste lettergreep niet beklemtoond is, komt er geen extra -e vóór -st .	> spannend	> spannender > spannendst
5.	Bij woorden die eindigen op -el of -er valt de -e meestal weg bij de vergrotende trap.	> dunkel > flexibel > teuer > sauer > finster	> dunkler > flexibler > teurer > saurer > finstrer > finsterer > dunkelst > flexibelst > teuerst > sauerst > finsterst

onregelmatige vormen

6.	Een paar bijvoeglijke naamwoorden hebben onregelmatige vormen.	> groß > hoch > nah > gut > viel	> größer > höher > näher > besser > mehr > größt > höchst > nächst > best > meist
----	--	--	--

Voornaamwoord

Voornaamwoord *Pronomen*

Voornaamwoorden kunnen zelfstandig (plaatsvervangend) worden gebruikt. De vorm van het voornaamwoord hangt af van het geslacht, het getal of de persoon van het woord waar het voornaamwoord voor in de plaats staat. De naamval van het voornaamwoord is afhankelijk van de functie in de zin of van het voorzetsel dat vóór het voornaamwoord staat.

Voornaamwoorden kunnen soms niet-zelfstandig worden gebruikt. Ze staan dan vóór een zelfstandig naamwoord. De vorm van het voornaamwoord hangt af van het geslacht, het getal en de functie van het zelfstandig naamwoord of van het voorzetsel dat er vóór staat.

- > Die Kinder kommen nicht.
Sie haben keine Lust.
- > Ich habe ein Buch gekauft.
Das bringe ich mit.

- > **Mein Fahrrad** steht hinter dem Haus.
- > Ich habe mit **diesen Kollegen** gearbeitet.

Soorten voornaamwoorden

persoonlijk voornaamwoord	Personalpronomen	> ich, du, er, sie, es, wir, ihr, sie, Sie
wederkerend voornaamwoord	Reflexivpronomen	> mich, dich, sich, uns, euch, sich
bezittelijk voornaamwoord	Possessivpronomen	> mein, dein, sein, ihr, sein, unser, euer, ihr, Ihr
aanwijzend voornaamwoord	Demonstrativpronomen	> der, dieser, jener, solcher, derjenige/derselbe
vragend voornaamwoord	Interrogativpronomen	> wer, welcher, was für ein
onbepaald voornaamwoord	Indefinitpronomen	> all-, ein bisschen, ein wenig, ein paar, einer/keiner, einige, etliche, etwas, nichts, irgendjemand, irgendein, jeder/jedermann, jemand/niemand, man, manch-, mehrere
betrekkelijk voornaamwoord	Relativpronomen	> der, welcher, wer

Persoonlijk voornaamwoord

enkelvoud	1e persoon	2e persoon	3e persoon		
1e naamval	ich	du	er	sie	es
4e naamval	mich	dich	ihn	sie	es
meervoud					
1e naamval	wir	ihr	sie	Sie	
4e naamval	uns	euch	sie	Sie	

1e persoon

- Het persoonlijk voornaamwoord in de 1e persoon verwijst naar de spreker(s).
  - > **Ich** wohne in Münster.
  - > **Wir** haben keine Zeit.
- De persoonlijke voornaamwoorden in de 1e persoon zijn **ich, mich, wir, uns**.
  - > **Ich** heiße Felix.
  - > Kennst du **mich** nicht?
  - > **Wir** trinken Wein.
  - > Der Mann sieht **uns**.

2e persoon

- Het persoonlijk voornaamwoord in de 2e persoon verwijst naar de aangesprokene(n).
  - > Kommst **du** morgen auch?
  - > Ich kenne **euch** nicht.
- De persoonlijke voornaamwoorden in de 2e persoon zijn **du, dich, ihr, euch**.
  - > Wie heißt **du**?
  - > Ich liebe **dich**.
  - > **Ihr** arbeitet schnell.
  - > Ich sehe **euch** nicht.

3e persoon

- Het persoonlijk voornaamwoord in de 3e persoon verwijst naar personen of zaken buiten de spreker(s) of aangesprokene(n) om.
  - > **Er** ist mein Bruder.
  - > **Es** ist schon drei Jahre alt.
  - > **Sie** wollen etwas trinken.
- Het persoonlijk voornaamwoord in de 3e persoon richt zich wat betreft geslacht en getal naar het zelfstandig naamwoord waar het voor in de plaats staat.
  - > **Die Frage** ist schwierig. Ich kann **sie** nicht beantworten.
  - > Er kauft **ein Auto**. **Es** kostet viel Geld.
  - > **Die Kinder** sind noch nicht da. **Sie** sind zu spät.
- De persoonlijke voornaamwoorden in de 3e persoon zijn **er, ihn, sie, es, sie, Sie**.
  - > **Er** kommt aus Schweden.
  - > **Sie** liebt **ihn**.
  - > **Es** liegt auf dem Tisch.
  - > Sind **sie** zu spät?
  - > Kennen **Sie** den Mann?
- Sie** met een hoofdletter is de beleefdheidsvorm (*u*). Voor de beleefdheidsvorm wordt in het Duits de 3e persoon meervoud gebruikt
  - > Wohnen **Sie** in München?
  - > Schicken **Sie** mir bitte eine E-Mail.

naamval

9. De naamval van het persoonlijk voornaamwoord hangt af van de functie in de zin (onderwerp of lijdend voorwerp).
- > **Du** kommt aus Polen.
  - > **Wir** verstehen **dich** nicht.

gebruik du/Sie

10. **Du** en **ihr** worden in het Duits vooral in de persoonlijke sfeer gebruikt, dat wil zeggen om vrienden en familie (en God) aan te spreken. Ook (schoon)ouders en grootouders worden met **du** aangesproken. Kinderen tot 16 jaar worden met **du** aangesproken. Jongeren en studenten onder elkaar gebruiken ook **du**.
- > Hallo Sven! Kommst **du** heute Abend auch?
  - > Maik und Lisa, habt **ihr** schon eine neue Wohnung?
-
11. **Sie** met een hoofdletter is de beleefdheidsvorm en wordt tussen volwassenen gebruikt. Hiervan kan worden afgeweken als duidelijk wordt afgesproken dat **du** kan worden gebruikt.
- > Wie heißen **Sie**?
  - > Haben **Sie** noch Wünsche, Frau Schulze?

Persoonlijk voornaamwoord

enkelvoud	1e persoon	2e persoon	3e persoon		
1e naamval	ich	du	er	sie	es
4e naamval	mich	dich	ihn	sie	es
3e naamval	mir	dir	ihm	ihr	ihm
meervoud					
1e naamval	wir	ihr	sie	Sie	
4e naamval	uns	euch	sie	Sie	
3e naamval	uns	euch	ihnen	Ihnen	

vorm

- Het persoonlijk voornaamwoord in de 1e persoon verwijst naar de spreker(s).
  - > **Ich** kann morgen erst zu dir kommen.
  - > **Wir** sind nach Hause gegangen.
- Het persoonlijk voornaamwoord in de 2e persoon verwijst naar de aangesprokene(n).
  - > **Du** kannst die Aufgabe gar nicht lösen.
  - > Könnt **ihr** das nicht anders machen?
- Het persoonlijk voornaamwoord in de 3e persoon verwijst naar personen of zaken buiten de spreker(s) of aangesprokene(n) om.
  - > **Sie** hat mich gestern besucht.
  - > Warten **Sie** auf den Zug?
- Het persoonlijk voornaamwoord in de 3e persoon richt zich wat betreft geslacht en getal naar het zelfstandig naamwoord waar het voor in de plaats staat.
  - > Ist **dieser Mann** schon mal hier gewesen? Ich habe **ihn** noch nie gesehen.
  - > Hast du vielleicht **mein Handy** gesehen? Ich kann **es** nicht finden.
  - > **Die Schauspieler** haben Hunger. **Sie** wollen noch etwas essen.

naamval

- De naamval van het persoonlijk voornaamwoord hangt af van de functie in de zin of van een voorzetsel.
  - > **Wir** haben **dich** angerufen.
  - > Was hast **du ihnen** geschenkt?
  - > **Ich** fahre nicht mit **euch** nach Berlin.

gebruik du/Sie

- Du** en **ihr** worden in het Duits vooral in de persoonlijke sfeer gebruikt, dat wil zeggen om vrienden en familie (en God) aan te spreken. Ook (schoon)ouders en grootouders worden met **du** aangesproken. Kinderen tot 16 jaar worden met **du** aangesproken. Jongeren en studenten onder elkaar gebruiken ook **du**.
  - > Daniel! Hast **du** Lust, in die Stadt zu gehen?
  - > Habt **ihr** das Spielzeug aufgeräumt?
- Sie** met een hoofdletter is de beleefdheidsvorm en wordt tussen volwassenen gebruikt. Hiervan kan worden afgeweken als duidelijk wordt afgesproken dat **du** kan worden gebruikt.
  - > Möchten **Sie** etwas trinken?
  - > Herr Doktor Meier, haben **Sie** eine gute Reise gehabt?